

Dějiny a dějinnost

Nestačí používat slova „dějiny“, nestačí ani formálně připustit, že „něco takového“ jako dějiny opravdu existuje, je třeba – právě na rozdíl od běžného, vždy myšlenkově poněkud nepřesného a často přímo konfúzního užívání nejrůznějších pojmenování – rozlišovat mezi pouhými „ději“ (pohyby, procesy, proměnami) a skutečnými „dějinami“. Dějiny nejsou možné ani myslitelné bez jistého nepominutelného zprostředkování lidským vědomím, a to ještě ne jakýmkoli vědomím a myšlením, nýbrž takovým které se už naučilo si uvědomovat a také programově promýšlet (a myslit) souvislosti mezi tím, co se už odehrálo, stalo a pominulo, tím, co se právě děje, a zejména tím, co musíme, můžeme a co také nemůžeme v blízké i vzdálenější budoucnosti (podle okolností) očekávat, čeho se můžeme nadít a čeho máme důvody se obávat. Myslet „dějiny“ ne jako pouhý sled nejrozmanitějších stavů a dějů, které lze jen konstatovat, ale jako něco, čemu můžeme rozumět, čeho smysl můžeme někdy lépe, někdy hůře chápat, představuje vlastně jakousi poměrně nedávnou novinku; jde o objev tzv. dějinnosti, a tento objev musel čekat na to, až se lidé postupně učili a naučili dějinně myslet, což zase představovalo spíše vynález. Dějiny jsou možné jen tam, kde se lidé postupně naučili dějinně jednat a dějinně myslet. Obojí šlo ruku v ruce, ale jako všude jinde, praxe tu vždy trochu předcházela reflexi, ale teprve s vylepšeným způsobem reflektování se mohla pročišťovat i praxe, tj. jednání mohlo být lépe zacíleno, mohlo se smysluplněji zaměřit k dosahování cílů, k nimž by bez toho zprostředkování dějinného chápání dějů nikdy nemohlo dojít.

(Písek, 080107-2.)